ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยามสำหรับเปียโนและขับร้อง

Doctoral Creative Music: The Contemporary Vocal Literature of Siamese Art Songs for Piano and Voice

พูนสันต์ เตียรณ์ชัยวานิช[1*] วีรชาติ เปรมานนท์[1] และธงสรวง อิศรางกูร ณ อยุธยา[1]

Poonsant Tainchaivanich[1*], Weerachat Premananda[1], and Tongsuang Israngkun[1]

[1] คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330

[1] Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

*Corresponding author: E-mail address: poonsant.t@gmail.com

(Received: April 23, 2024; Revised: July 18, 2024; Accepted: July 22, 2024)

https://doi.org/10.55164/pactj.v37i4.272539

บทคัดย่อ

"ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยาม สำหรับเปียโนและขับร้อง" มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์เพลงไทยสำหรับเปียโนและขับร้องและเพื่อสร้างผลงานทางด้านดนตรีร่วมกันระหว่างศาสตร์ 2 แขนงคือ ศาสตร์ด้านดนตรีตะวันตกและศาสตร์ด้านดนตรีไทย ในกระบวนการสร้างสรรค์ได้ศึกษาข้อมูลจากวรรณกรรมเพลงร้องตะวันตกสำหรับเปียโนและการขับร้องในยุคโรแมนติก บทบาทของเปียโนในการบรรเลงร่วมการขับร้อง วรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของบรมครูคนสำคัญ และวรรณกรรมเปียโนเพลงไทยในยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาเป็นต้นแบบใน การสร้างสรรค์ผลงาน จากนั้นจึงลงมือประพันธ์ด้วยแนวคิด ทฤษฎีดนตรี และเทคนิคการประพันธ์เพลงตะวันตก ทดลองฝึกซ้อมและบรรเลงร่วมกับนักร้องด้วยแนวคิดและการตีความแบบการบรรเลงเปียโนตะวันตกร่วมกับการขับร้องตามแบบแผนไทย นำข้อบกพร่องมาขัดเกลาและปรับปรุงผลงาน จนได้เป็นผลงานเพลงสำหรับเปียโนและการขับร้องจำนวน 6 เพลง ที่สามารถนำออกแสดงได้จริง

คำสำคัญ: ขับร้อง เปียโน เปียโนเพลงไทย

Abstract

"Doctoral Creative Music: The Contemporary Vocal Literature of Siamese Art Songs for Piano and Voice," aimed to create the literature for piano and voice which represents Thai Traditional music in a modern aspect as well as to combine western music and traditional Thai music together. In the research process, existing literature has been reviewed, including music literature for piano and voice, the role of piano accompaniment in vocal music, traditional Thai piano repertoire crafted by the masters, and Traditional Thai piano music in the 21st century. The research has developed a unique method in applying western music theory and compositional techniques to Traditional Thai melodies in western composing process. After several practicing sessions along with polishing the works based on the ideas of western music interpretation and theory, six pieces of music for piano and voice have been finally produced.

Keywords: Voice, Piano, Traditional Thai Piano Music

บทนำ

เสียงร้องกับเสียงเปียโนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันมาอย่างยาวนาน เมื่อย้อนไปในราวยุคศตวรรษที่ 19 ซึ่งตรงกับยุคโรแมนติก (Romantic Period, ค.ศ. 1850-1900) อันเป็นยุคแห่งความรุ่งเรืองของดนตรี ศิลปะและวรรณกรรมของชาติตะวันตก ในยุคนี้บทเพลงสำหรับเปียโนและการขับร้องได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลของผู้วิจัยพบว่า เพลงไทยที่ประพันธ์หรือเรียบเรียงตามหลักการทฤษฎีดนตรีและไวยากรณ์เสียงประสานตะวันตกสำหรับเปียโนและขับร้องหรือแนวเปียโนที่สามารถนำไปบรรเลงร่วมกับทางร้องของทุกสำนักดนตรีไทยได้นั้น ยังมีจำนวนน้อย จึงมีความคิดริเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงานชุด “ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยาม สำหรับเปียโนและขับร้อง” (Doctoral Creative Music: The Contemporary Vocal Literature of Siamese Art Songs for Piano and Voice) จากแรงบันดาลใจและแนวคิดการประพันธ์เพลงสำหรับเปียโนและขับร้องในดนตรีตะวันตก นอกจากนี้ ยังได้นำผลงานการเรียบเรียงเปียโนเพลงไทยตามแนวทางของสำนักเดี่ยวเปียโนเพลงไทยของศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ มาเป็นต้นแบบและแนวทางเพื่อต่อยอดและพัฒนา ใช้วิธีการสร้างสรรค์ผลงานโดยการบูรณาการศาสตร์ดนตรีตะวันตกและศาสตร์ดนตรีไทยเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นความวิจิตรงดงามของเสียงดนตรีที่ แสดงถึงอัตลักษณ์ของผู้วิจัยเอง ทั้งในแง่ของการประพันธ์เพลงและการบรรเลงเปียโน ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ มีจุดเด่นอยู่ที่แนวเปียโนที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่สำหรับบรรเลงร่วมกับการขับร้องโดยเฉพาะที่สำคัญคือ แนวเปียโนนี้จะต้องสามารถนำไปบรรเลงร่วมกับทางร้องของสำนักดนตรีไทยได้ทุกสำนัก

นอกจากแนวเปียโนที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้สามารถบรรเลงร่วมกับการขับร้องไทยได้อย่างลงตัวแล้ว ผู้วิจัยยังได้สร้างสรรค์แนวเดี่ยวเปียโนที่ต้องใช้เทคนิคการบรรเลงเปียโนระดับสูงผนวกกับความเข้าใจทั้งดนตรีสากลและดนตรีไทยในการถ่ายทอดเนื้อหาทางดนตรี ซึ่งแนวเดี่ยวเปียโนนี้จะบรรเลงเดี่ยวสลับกับการขับร้องในลักษณะของการบรรเลงร้องรับตามแบบการบรรเลงดนตรีไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสรรค์เพลงไทยสำหรับเปียโนและขับร้อง
2. เพื่อสร้างผลงานทางด้านดนตรีร่วมกันระหว่างศาสตร์ 2 แขนงคือ ศาสตร์ด้านดนตรีตะวันตกและศาสตร์ด้านดนตรีไทย

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดงานสร้างสรรค์ที่สร้างจากพื้นฐานของงานวิจัย (Practice-based research) ในการสร้างสรรค์ผลงาน ศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง ได้กล่าวถึงงานสร้างสรรค์ที่สร้างจากพื้นฐานของงานวิจัย (Practice based research) ไว้ว่า “เป็นการทำงานสร้างสรรค์โดยให้การปฏิบัติเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความรู้ใหม่ในสาขานั้น ๆ ทั้งนี้ อาจเน้นถึงความรู้ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและสร้างสรรค์ที่แสดงออกด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของผลงาน (Originality) หรือการพัฒนาความรู้ในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์ในสาขาหนึ่ง ๆ” [1]

จากความหมายของงานสร้างสรรค์ที่สร้างจากพื้นฐานของงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยสร้างสรรค์ดุริยางคศิลป์ชุดนี้โดยการรวบรวมข้อมูลและศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่จะเป็นประโยชน์ต่องานสร้างสรรค์ จากนั้นจึงสร้างสรรค์ผลงานด้วยการประพันธ์เพลงตามแนวคิดและเทคนิคการประพันธ์เพลงจากขอบเขตที่กำหนดไว้จนสำเร็จเป็นบทประพันธ์เพลง 1 ชุด

มีทั้งหมด 6 เพลง แล้วนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสร้างสรรค์นี้ด้วยการนำผลงานออกแสดงต่อสาธารณชนในรูปแบบการแสดงดนตรีเชิงบรรยาย (Lecture recital) และเผยแพร่ในรูปแบบผลงานการบันทึกเสียง ในขณะที่ความสำคัญ กระบวนการดำเนินงานและบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลงาน ถูกอธิบายในรูปแบบการเขียนเล่มวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. วรรณกรรมเพลงสำหรับเปียโนและขับร้องของตะวันตก

วรรณกรรมเพลงสำหรับเปียโนและขับร้องที่เป็นที่นิยมมากที่สุดประเภทหนึ่งคืออาร์ตซองหรือเพลงร้องศิลป์ มีชื่อเรียกเป็นภาษาเยอรมันว่าลีท (Lied) มีลักษณะเป็นเพลงร้องเดี่ยวขนาดสั้นที่มีเปียโนหรือวงดนตรีขนาดเล็กบรรเลงประกอบ นักร้องต้องใช้เทคนิคการขับร้องขั้นสูง ประกอบกับความเข้าใจทางด้านภาษาและเนื้อหาที่เข้มข้นของกวีนิพนธ์ที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพทางสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อและค่านิยมในแต่ละยุคสมัย เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดความหมายที่แอบแฝงอยู่ในเนื้อเพลงและความงดงามของแนวร้องออกมาได้อย่างลึกซึ้งด้วยการขับร้อง นอกจากนี้ ยังต้องอาศัยนักเปียโนฝีมือดีในการบรรเลงเคล้าคลอเนื่องจากแนวเปียโนมีบทบาทที่สำคัญมากในการส่งเสริมแนวทำนองร้องให้ไพเราะขึ้นและเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศของเพลงให้น่าสนใจ [2]

2. พัฒนาการและบทบาทของเปียโน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับต้นกำเนิด พัฒนาการ และกลไก รวมไปถึงบทบาทของเปียโนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่าเปียโนเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทมากในทุกยุคสมัย และในปัจจุบันได้กลายมาเป็นเครื่องดนตรีสากลที่ผู้คนทั่วโลกรู้จักและคุ้นชินกับเสียง ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะใช้เสียงเปียโนเป็นสื่อในการนำเสนอความไพเราะงดงามของทำนองเพลงไทยอันเป็นมรดกของชาติไทย ด้วยลีลาการบรรเลงและการตีความจากมุมมองของศิลปะการบรรเลงเปียโนในยุคปัจจุบัน

3. เปียโนกับบทบาทการบรรเลงประกอบการขับร้อง

การใช้เปียโนสำหรับบรรเลงประกอบการขับร้องนั้นเป็นที่นิยมมากในยุคโรแมนติก ใน ค.ศ. 1815 ฟรานซ์ ชูเบิร์ตได้ประพันธ์เพลงร้องศิลป์ที่มีชื่อว่า Der Erlkönig หรือ The Earl King (1815) ผลงานลำดับที่ 328 เป็นผลงานในช่วงต้น ฟรานซ์ ชูเบิร์ตได้ประพันธ์แนวเปียโนที่ช่วยส่งเสริมเนื้อหาของเพลงที่นำมาจากบทกวีของ โยฮันน์ โวล์ฟกัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe, ค.ศ. 1749-1832) ที่บรรยายถึงบรรยากาศในป่าและความน่ากลัวของภูติผีปิศาจ ชูเบิร์ตสร้างอารมณ์ทางดนตรีให้กับเพลงนี้ด้วยการประพันธ์แนวเปียโนด้วยเทคนิคการบรรเลงในลีลากระชั้นและเร้าใจ จนสามารถสร้างจินตนาการและโน้มน้าวอารมณ์ของผู้ฟังให้รู้สึกตื่นเต้นไปกับเรื่องราวของเพลงได้อย่างมหัศจรรย์ [2]

การประพันธ์แนวเปียโนเพื่อบรรเลงประกอบการขับร้องตามแนวทางของชูเบิร์ตนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างบรรทัดฐานให้กับการประพันธ์แนวเปียโนประกอบการขับร้องมาจนถึงปัจจุบัน

4. เปียโนกับเพลงไทย

เปียโนได้เดินทางเข้าสู่สยามประเทศเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 (ค.ศ. 1868-1910) ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับยุคโรแมนติกในวัฒนธรรมตะวันตก สันนิษฐานว่าเปียโนได้เข้าสู่ประเทศไทยจาก 6 ช่องทาง ดังนี้ (1) การเผยแพร่ศาสนาคริสต์ของชาวตะวันตก (2) การเข้ามาสู่ประเทศไทยของชาวยุโรปและคณะมิชชันนารี (3) การติดต่อทางการทูตกับชาวตะวันตก (4) การค้าขายระหว่างชาวไทยกับชาวตะวันตก (5) ค่านิยมในการศึกษาแบบชาวตะวันตกที่มีสังคมไทย (6) กองทหารและวิทยาการ

ของชาวตะวันตกที่มีในสังคมไทย

นายแคล้ว วัชโรบล (พ.ศ. 2412-2486) เป็นนักดนตรีไทยคนแรกที่นำเพลงไทยมาบรรเลงด้วยเปียโน การบรรเลงเปียโนเพลงไทยในช่วงแรกนั้นเป็นการนำทำนองเพลงไทยมาบรรเลงด้วยเปียโนในลักษณะของการบรรเลงเฉพาะแนวทำนองด้วยสองมือขนานกันไปเป็นคู่แปด คล้ายกับการบรรเลงระนาด โดยที่ยังไม่ได้มีการเรียบเรียงเสียงประสานตามหลักการทฤษฎีดนตรีตะวันตก [3]

5. วรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของครูสุมิตรา สุจริตกุล

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 มีนักเปียโนหญิงคนสำคัญในราชสำนักที่ถือได้ว่าเป็นนักเปียโนต้นแบบของการเดี่ยวเปียโนเพลงไทยคือครูสุมิตรา สุจริตกุล

ครูสุมิตรา สุจริตกุล เรียนเปียโนกับเจ้าบัวชุ่ม ณ เชียงใหม่ และพระยาศรสงคราม (สุริเยศ อมาตยกุล) จากการเรียนและฝึกฝนทักษะการบรรเลงเปียโนตามแบบแผนตะวันตก จึงเป็นแนวทางให้ครูสุมิตรา สุจริตกุล เป็นผู้ริเริ่มนำเพลงไทยมาเรียบเรียงด้วยเสียงประสานแบบตะวันตก จนเกิดเป็นวรรณกรรมเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโน นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์วรรณกรรมเปียโนเพลงไทย [3]

ลักษณะเด่นของวรรณกรรมเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโนของครูสุมิตรา สุจริตกุล คือ มือขวาบรรเลงแนวทำนองที่มีการประดับประดาในแต่ละประโยคเพลงด้วยโน้ตประดับ รวมทั้งกลเม็ดและลูกเล่นของดนตรี เช่น การเอื้อน การสะบัด การกรอ การขยี้ และการรูดเสียง (Glissando) [2] ที่สำคัญคือใช้วิธีการและลีลาการบรรเลงแบบกึ่งด้นสดในแนวทำนอง ขณะที่มือซ้ายบรรเลงเสียงประสานระดับพื้นฐานคลอไปอย่างเรียบง่าย เพลงส่วนใหญ่อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ บ่อยครั้งละโน้ตตัวที่ 3 ของคอร์ดและไม่ได้คำนึงถึงการเกลาตามหลักทฤษฎีเสียงประสานสากล ดังนั้น เมื่อเกิดขั้นคู่ขนาน จึงทำให้ได้เสียงแบบดนตรีไทย การถ่ายทอดจากครูสู่ศิษย์นั้นใช้วิธีการต่อมือและการท่องจำตามแบบแผนการเรียนดนตรีไทย [4]

6. วรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของพันเอกชูชาติ พิทักษากร

ระหว่าง พ.ศ. 2513-2526 พันเอกชูชาติ พิทักษากร ได้เรียบเรียงเสียงประสานเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโนขึ้นในลักษณะคล้ายกับเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโนของครูสุมิตรา สุจริตกุล พัฒนาต่อยอดโดยการใช้เสียงประสานตามหลักการทฤษฎีดนตรีตะวันตกตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงอย่างเป็นระบบ มีความสลับซับซ้อนของเทคนิคการประพันธ์ที่นำมาประยุกต์ใช้ เช่น การสอดประสานทำนอง (Counterpoint) การใช้เสียงประสานแบบครึ่งเสียง (Chromatic) การสร้างรูปแบบจังหวะ (Rhythmic pattern) ที่หลากหลายเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับเพลง [4]

ลักษณะเด่นของวรรณกรรมเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโนของพันเอกชูชาติ พิทักษากร คือ การประดิษฐ์แนวทำนองในมือขวาที่มีการประดับประดาด้วยโน้ตประดับตามลีลาและสำเนียงของดนตรีไทยแท้ นอกจากนี้ นักเปียโนยังสามารถบรรเลงโน้ตประดับเพิ่มเติมในลักษณะกึ่งด้นสดเพื่อให้ได้ลีลาและเสน่ห์ของเพลงไทยมากขึ้น ในขณะที่มือซ้ายบรรเลงแนวประสานด้วยเสียงประสานที่เข้มข้น หรือในบางครั้งเป็นการสอดประสานทำนองสองแนวที่มีลีลาการประชันกันอย่างเข้มข้นระหว่างสองมือ จากทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จึงทำให้เพลงไทยสำหรับเปียโนที่เรียบเรียงโดยพันเอกชูชาติ พิทักษากร ทรงคุณค่าในระดับบทประพันธ์ (Composition) เทียบเท่ากับวรรณกรรมเปียโน (Piano literature) ตามมาตรฐานสากล ด้านการบรรเลงนั้นต้องใช้เทคนิคการบรรเลงเปียโนตะวันตกระดับสูง และความเข้าใจในเนื้อหาทางดนตรี ผนวกกับประสบการณ์ด้านดนตรีไทยและรสนิยมส่วนตัวของนักเปียโนผู้บรรเลงจึงจะได้เสียงเปียโนเพลงไทยอย่างเต็มอรรถรส [4]

7. วรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ

ศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ ได้เรียบเรียงเพลงไทยสำหรับเดี่ยวในรูปแบบของเพลงเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยที่มีทั้งเที่ยวหวาน[2]และเที่ยวเก็บ[3]ไว้ทั้งหมด 4 เพลง นอกนั้นเป็นเพลงบรรเลงประเภทเพลงอัตราสองชั้น[4] เพลงอัตราสามชั้น[5] เพลงตับ[6] และเพลงเถา[7] อีกจำนวนหนึ่ง

ลักษณะเด่นที่พบในวรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา พันธุ์เจริญ คือ การคงไว้ซึ่งทำนองหลักอย่างครบถ้วน ใช้เสียงประสานแบบเรียงเสียง (Diatonic harmony) ทั้งกุญแจเสียงเมเจอร์ (Major) และไมเนอร์ (Minor) มีเนื้อดนตรี (Texture) ทั้งเนื้อดนตรีประสานแนว (Homophony) และเนื้อดนตรีหลากแนว (Polyphony) นอกจากนี้ ยังพบเทคนิคการประพันธ์อื่นที่ใช้ในการเรียบเรียง เช่น การเลียน (Imitation) การซ้ำ (Repetition) และการแปร (Variations)

8. วรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา ได้เรียบเรียงเพลงไทยสำหรับเดี่ยวเปียโนไว้ทั้งหมด 5 เพลง รวบรวมไว้ในหนังสือโน้ตเพลงไทยสำหรับเปียโนชุด “สยามดุริยลิขิต” นอกนั้นเป็นบทเพลงสำหรับบรรเลงเครื่องดนตรีคู่ (Duet) และดนตรีเชมเบอร์

ลักษณะเด่นที่พบในวรรณกรรมเปียโนเพลงไทยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก สุวรรณธาดา คือ การใช้แนวคิดเกี่ยวกับประเภทของบทประพันธ์เพลงคลาสสิกสำหรับเดี่ยวเปียโน เช่น ทู-พาร์ท อินเวนชันส์ ทรี-พาร์ท อินเวนชันส์ (Three-Part Inventions) โซนาตา (Sonata) ทำนองหลักและการแปร (Theme and Variations) และแนวคิดการประพันธ์เพลงประเภทบทเพลงลักษณะพิเศษ (Character-piece) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ขอบเขตการดำเนินงาน

ผู้วิจัยคัดเลือกเพลงไทยเพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งหมด 6 เพลง ประกอบไปด้วยเพลงไทยในอัตราสองชั้น (จังหวะปานกลาง) เพลงอัตราสามชั้น (จังหวะช้า) และเพลงเถา โดยพิจารณาเลือกจากทำนองเพลงไทยที่เป็นที่รู้จักเพื่อให้ง่ายต่อการเผยแพร่และเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย

[2] ท่อนในเพลงเดี่ยว บรรเลงก่อนเที่ยวเก็บ จังหวะช้า ทำนองอ่อนหวาน ออดอ้อน เศร้าสร้อย หรือโอดครวญ

[3] ท่อนในเพลงเดี่ยว บรรเลงต่อจากเที่ยวหวาน เป็นการแปรทำนองจากเที่ยวหวาน จังหวะเร็ว ลีลากระชั้น โน้ตถี่ ไม่มีการเอื้อน

[4] เพลงจังหวะปานกลาง

[5] เพลงจังหวะช้า

[6] เพลงที่นำเพลงหลาย ๆ เพลงมาบรรเลงติดต่อกันเป็นชุด โดยมากเป็นเพลงสองชั้น เพลงตับมี 2 ชนิดคือ ตับเรื่องและตับเพลง

[7] เพลงไทยขนาดใหญ่ที่มีอัตราจังหวะลดหลั่นกัน เริ่มบรรเลงจากอัตราสามชั้นตามด้วยอัตราสองชั้นแล้วจบด้วยอัตราชั้นเดียว อาจตามด้วยลูกหมดหรือไม่ก็ได้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อเพลงใน “ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยาม สำหรับเปียโนและขับร้อง”

ลำดับ	ชื่อเพลง	ผู้ประพันธ์	ความยาว (นาที)
1	เขมรไทรโยค สามชั้น	สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์	20.00
2	เต่ากินผักบุ้ง สองชั้น	ทำนองเก่าไม่ทราบนามผู้ประพันธ์	10.00
3	บุหลันลอยเลื่อน สองชั้น	พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (ร.2)	10.00
4	ราตรีประดับดาว เถา	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.7)	20.00
5	ลาวคำหอม สองชั้น	พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์)	10.00
6	ลาวดวงเดือน สองชั้น	พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม	15.00
		รวมความยาว (นาที)	**85.00**

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยค้นคว้าและเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งทำนองเพลงไทยว่ามีเพลงใดบ้างที่เหมาะสมหากจะนำมาสร้างสรรค์แนวเปียโนเพื่อบรรเลงเคล้าคลอไปกับการขับร้อง

2. คัดเลือกทำนองเพลง

ผู้วิจัยคัดเลือกทำนองเพลงโดยพิจารณาเลือกจากทำนองเพลงไทยที่เป็นที่รู้จักเพื่อให้ง่ายต่อการเผยแพร่และเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัย

3. กำหนดกรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดงานสร้างสรรค์ที่สร้างจากพื้นฐานของงานวิจัย และนำทฤษฎีดนตรีรวมทั้งเทคนิคการประพันธ์เพลงตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดและวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน อันจะเป็นประโยชน์แก่การนำมาบูรณาการกับงานสร้างสรรค์ดุริยางคศิลป์ชุดนี้ให้มีคุณค่าในเชิงวิชาการและความคิดสร้างสรรค์

5. สร้างสรรค์บทประพันธ์

ผู้วิจัยสร้างสรรค์แนวเปียโนที่อยู่ในระบบอิงกุญแจเสียง (Tonality) โดยให้ความสำคัญกับกุญแจเสียงเมเจอร์และ ไมเนอร์ โดยยังคงเสียงกระด้าง (Dissonance) และขั้นคู่ขนาน (Parallel interval) เช่น คู่สี่ขนาน (Parallel fourth) คู่ห้าขนาน (Parallel fifth) และคู่แปดขนาน (Parallel octave) ไว้ โดยที่เสียงกระด้างและขั้นคู่ขนานที่เกิดขึ้นนั้นจะไม่ใช้วิธีการเกลา (Resolution) ตามหลักไวยากรณ์เสียงประสานตะวันตกตามแบบแผน ในด้านทางร้อง การบันทึกเป็นโน้ตสากล ผู้วิจัยอ้างอิงจากโน้ตเพลงไทยฉบับกรมศิลปากร โดยยังคงรักษาโน้ตที่เป็นทำนองหลักไว้อย่างครบถ้วน แต่ได้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเพื่อให้เข้ากับการบันทึกโน้ตสำหรับเสียงร้องและเปียโนในระบบการบันทึกโน้ตสากล

1. ตรวจสอบความถูกต้องของโน้ตเพลง

ผู้วิจัยตรวจสอบทำนองเพลงจากโน้ตเพลงไทยฉบับกรมศิลปากรเป็นลำดับแรกเพื่อความถูกต้องในเบื้องต้นของทางร้อง ทำนองหลัก ประโยคเพลงและหน้าทับ[8] แล้วจึงปรับทำนองในบางประโยคเพลงเพื่อความไพเราะและแสดงถึงสำเนียงดนตรีของผู้วิจัยเองมากขึ้น มีเพียงช่วงต้นหรือช่วงท้ายของบางเพลงที่มีการสร้างสรรค์ทำนองขึ้นใหม่เพื่อเพิ่มความน่าสนใจให้กับเพลง

2. ทดลองบรรเลงบทประพันธ์

ผู้วิจัยทดลองบรรเลงแนวเปียโนที่ได้ประพันธ์ขึ้นด้วยตัวเอง ทดลองบรรเลงร่วมกับนักร้อง เก็บข้อมูลแล้วจึงนำไปพัฒนาปรับปรุงผลงาน เพื่อให้สามารถบรรเลงร่วมกันได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อรรถาธิบายผลงานสร้างสรรค์

ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยาม สำหรับเปียโนและขับร้อง เป็นผลงานสำหรับบรรเลงด้วยเปียโนร่วมกับการขับร้องไทยในรูปแบบการบรรเลงร้องรับตามรูปแบบการบรรเลงดนตรีไทย มีทั้งหมด 6 เพลง ดังนี้

1. เขมรไทยโยค สามชั้น

เพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียง F Major เริ่มต้นเพลงจากเที่ยวร้องด้วยเสียงเอื้อนอย่างอิสระของนักร้อง ในขณะที่แนวเปียโนบรรเลงคอร์ดคลอไล่ลงจากช่วงเสียงสูง (Figure 1) เมื่อนักร้องเริ่มร้อง คำร้อง แนวเปียโนจะบรรเลงคลอไปเพื่อสร้างบรรยากาศของบทเพลงที่บรรยายถึงธรรมชาติและความสวยงามของน้ำตกไทรโยค มีลักษณะเด่นคือการใช้คอร์ดแตก (Arpeggio) ในลักษณะของการไล่ขึ้นไล่ลงเพื่อบรรยายให้เห็นถึงสายน้ำที่ไหลไปมา การกระเซ็นของน้ำเมื่อกระทบโขดหิน และเพื่อบรรยายเรื่องราวของเนื้อร้องในลักษณะของดนตรีพรรณนา (Program music) ในเที่ยวรับ แนวเปียโนมีเนื้อดนตรีที่หนาขึ้นและมีเนื้อหาทางดนตรีที่เข้มข้นขึ้นในลักษณะของบทเพลงเดี่ยวเปียโนขั้นสูง ใช้การบรรเลงคู่แปด (Octave) ขนานกันบ่อยครั้งเพื่อให้ได้สีสันเสียงแบบเพลงไทย
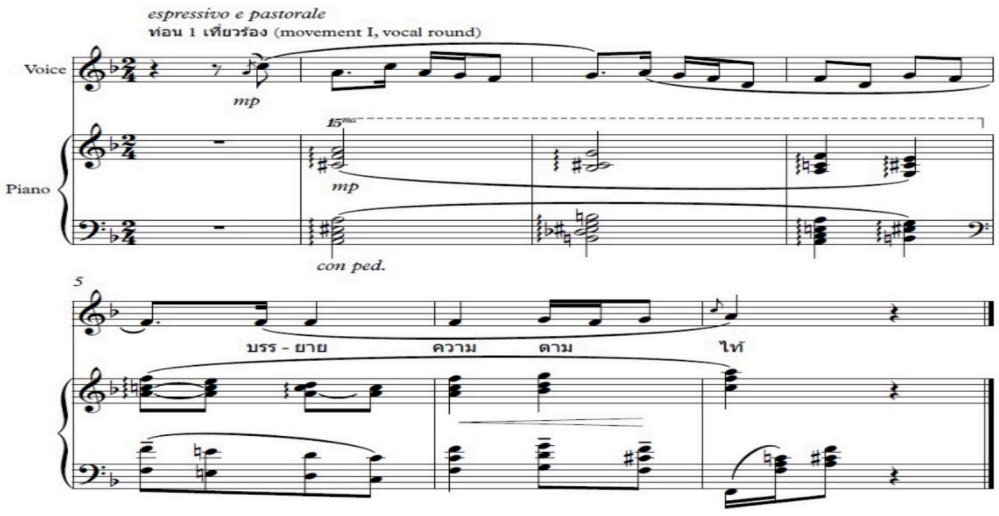

Figure 1 Khamen Saiyok, chromatic chord accompanied traditional Thai singing style.

[8] หน้าทับ คือ การกำหนดจังหวะในเพลงไทยเดิม มี 3 แบบคือ 1) หน้าทับปรบไก่ 2) หน้าทับสองไม้ 3) หน้าทับพิเศษ

2. เต่ากินผักบุ้ง สองชั้น

เพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียง G Major เริ่มต้นด้วยเที่ยวร้องโดยที่แนวเปียโนบรรเลงคอร์ดคลอไปอย่างเรียบง่าย เพื่อให้นักร้องแสดงศักยภาพของการขับร้องได้อย่างเต็มที่ มีการใช้โน้ตสองพยางค์ (Duplet) โน้ตสามพยางค์ (Triplet) และโน้ตห้าพยางค์ (Quintuplet) เพื่อทำให้เพลงมีจังหวะที่หลากหลายและน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการใช้วัตถุดิบดั้งเดิมจากทำนองเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงนี้มาประดิษฐ์เป็นแนวประสานเพื่อบรรเลงเคล้าไปกับนักร้องในช่วงจบท่อนเพลง จุดเด่นของเพลงนี้อยู่ที่การ “ว่าดอก” (Figure 2) คำว่า “ว่าดอก” หมายถึงการบรรเลงเครื่องดนตรีต่อจากการขับร้องในช่วง “ว่าดอก” ซึ่งจะมีการร้องคำว่า “ดอกเอ๋ย...เจ้าดอก...” โดยผู้บรรเลงเครื่องดนตรีจะต้องบรรเลงเลียนเสียง ลีลา และรายละเอียดของการขับร้องให้ละม้ายคล้ายคลึงมากที่สุด ถือเป็นการวัดปฏิภาณไหวพริบของนักเปียโนว่าจะมีความสามารถบรรเลงได้เหมือนกับการ ขับร้องได้มากเพียงใด
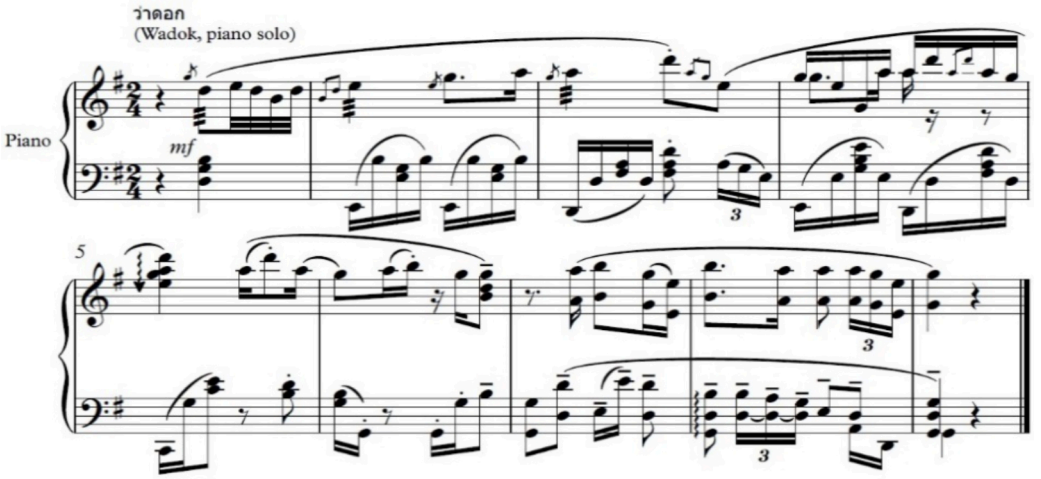

Figure 2 Tao Kin Pakbung, piano imitated traditional Thai singing style.

3. บุหลันลอยเลื่อน สองชั้น

เพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียง E Major ในเที่ยวร้องแนวเปียโนทำหน้าที่บรรเลงคลอเสียงร้องในช่วงแรก ในลักษณะของคอร์ดที่มีรูปแบบจังหวะซ้ำกันไปในลีลาช้าและสงบ (Figure 3) เพื่อบรรยายถึงบรรยากาศยามค่ำคืนที่มีดวงจันทร์งามเด่นอยู่บนท้องฟ้าแล้วสาดแสงลงมากระทบผิวน้ำ ในเที่ยวรับ ผู้วิจัยได้ประดิษฐ์แนวเปียโนขึ้นโดยใช้แนวคิดจากเพลงบุหลันลอยเลื่อนสำหรับเดี่ยวซอสามสาย เนื่องจากเพลงนี้ได้รับความนิยมมากในการนำมาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวซอสามสายจากบรมครูดนตรีไทยหลายสำนัก ดังนั้น ในแนวเปียโนจึงเน้นการอวดฝีไม้ลายมือของนักเปียโนในรูปแบบของการเดี่ยวเครื่องดนตรีไทย
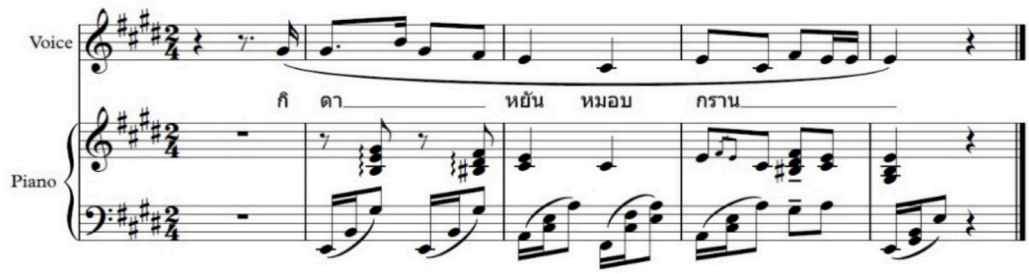

Figure 3 Bulan Loyluen, repeated rhythm pattern in the left hand.

4. ราตรีประดับดาว เถา

เพลงนี้อยู่ในบันไดเสียง E minor เป็นเพลงที่มีความยาวมากที่สุดในผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ เริ่มต้นเพลงด้วยคอร์ดที่เล่นพร้อมกันทั้งสองมือในช่วงเสียงที่ห่างกันคือ มือขวาเล่นเสียงสูงมากและมือซ้ายเล่นเสียงต่ำมาก เปรียบเสมืองเสียงระฆังยามค่ำคืน จากนั้น นักร้องเริ่มร้องด้วยการเอื้อนเปรียบเสมือนการเชื้อเชิญให้ผู้ฟังเข้าสู่ภวังค์ของเพลงอย่างช้า ๆ ดังเนื้อร้องที่ว่า “วันนี้แสนสุดยินดี พระจันทร์วันเพ็ญ ขอเชิญสายใจเจ้าไปนั่งเล่น ลมพัดเย็นเย็น หอมกลิ่นมาลีเอย...” เนื่องจากทำนองและเนื้อร้องของเพลงนี้มีความไพเราะมาก ผู้วิจัยจึงเขียนแนวเปียโนเพื่อบรรเลงเคล้าคลออย่างเรียบง่ายที่สุดในอัตราสามชั้น ในอัตราสองชั้นและชั้นเดียว แนวเปียโนจะเพิ่มลูกเล่นในลักษณะของการล้อรับแบบดนตรีไทยโดยการนำเทคนิคการประพันธ์ เช่น การเลียน การซ้ำ มาประยุกต์ใช้ เพื่อแสดงการตอบโต้กันของแนวร้องกับแนวเปียโน จังหวะจะกระชั้นขึ้นตามลำดับในเที่ยวรับ แนวเปียโนเน้นการแสดงทักษะขั้นสูงของนักเปียโนอย่างเต็มที่ อารมณ์ของเพลงเข้มข้นขึ้นที่ละน้อย จบเพลงด้วย ลูกหมด (Figure 4) ที่ให้ความรู้สึกกระชั้น ตื่นเต้น เร้าใจ

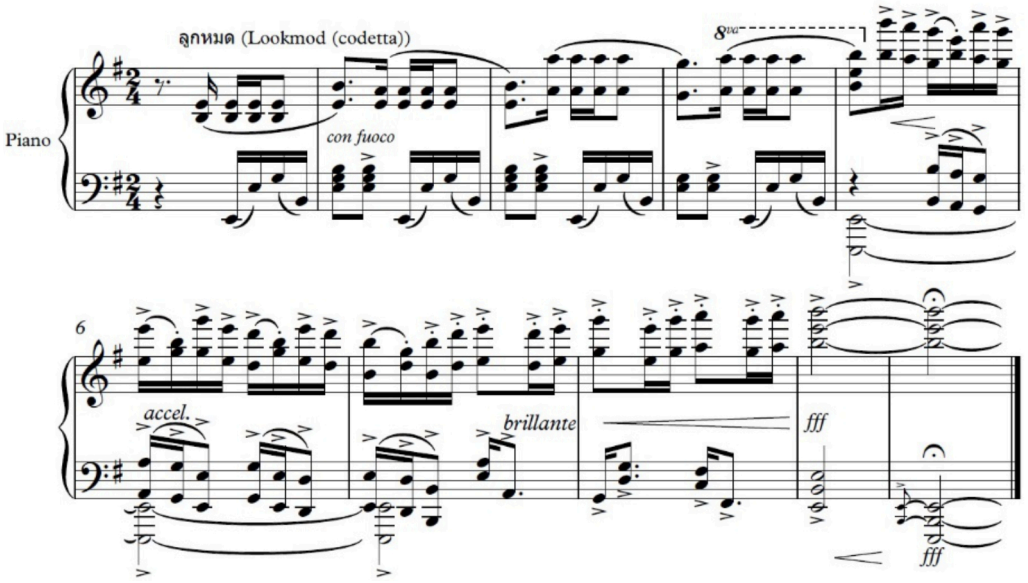

Figure 4 Ratree Pradabdao (Lookmod (Codetta)).

5. ลาวคำหอม สองชั้น

เพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียง A Major ที่ให้ความรู้สึกสว่าง สดใสและอ่อนหวาน ในเที่ยวร้องมีการประดิษฐ์แนวทำนองรอง (Countermelody) จากวัตถุดิบเดิมของทำนองเพลงหลัก มีการเปลี่ยนจากลูกเท่าให้เป็นทำนองใหม่หรือสร้างเป็นทำนองรองเพื่อให้สามารถบรรเลงเคล้าคลอไปกับแนวร้องได้อย่างกลมกลืน มีการใช้โน้ตและคอร์ดแบบครึ่งเสียงเพื่อเน้นคำร้องบางคำให้มีสีสันและสื่อความหมายได้มากขึ้น ในแนวเปียโนมือขวามีการประดับประดาแนวทำนองด้วยโน้ตประดับคล้ายลีลาการในการตีระนาดหรือ ตีขิม จุดเด่นในเพลงนี้คือการใช้รูปแบบจังหวะที่ไม่ปกติ (Figure 5) เช่น โน้ตสามพยางค์ โน้ตห้าพยางค์ โน้ตหกพยางค์ (Sextuplet) และโน้ตเจ็ดพยางค์ (Septuplet) เพื่อให้จังหวะของเพลงมีความยืดหยุ่น ฟังแล้วให้ความรู้สึกของการลักจังหวะ (Rubato) ตามรูปแบบของเพลงในยุคโรแมนติก ในเที่ยวรับ แนวเปียโนจะบรรเลงเลียนแนวร้องอีกครั้งหนึ่งในลีลาของเพลงลักษณะพิเศษ (Character-piece)
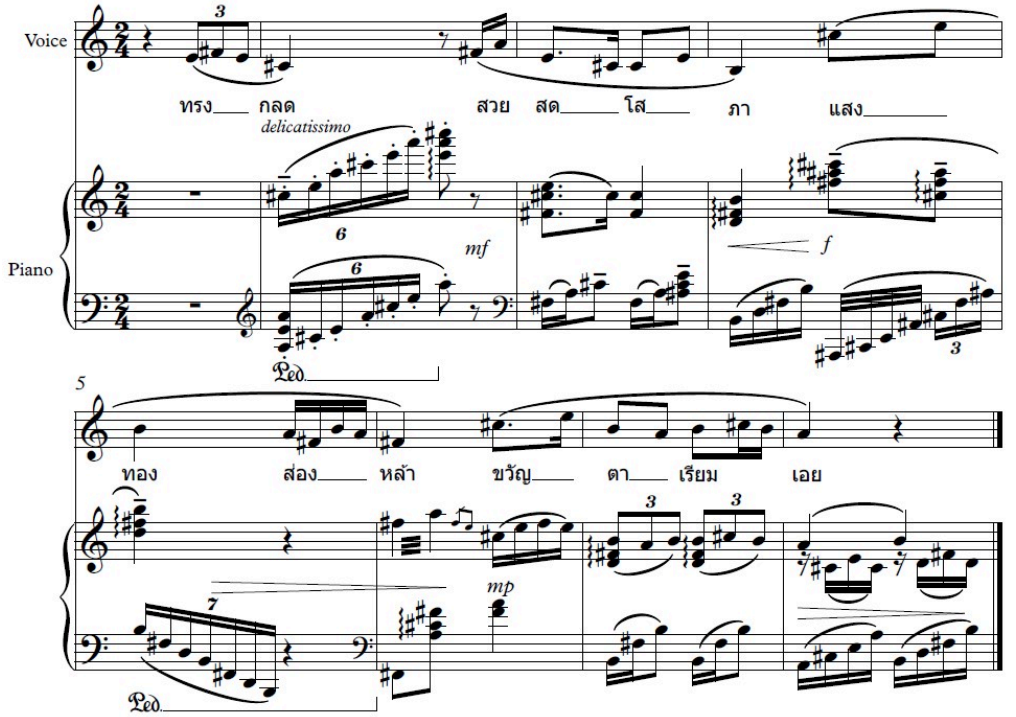

Figure 5 Lao Khumhom, the using of irregular rhythm pattern in the piano part.

6. ลาวดวงเดือน สองชั้น

เพลงนี้อยู่ในกุญแจเสียง F-sharp Major ใช้คีย์ดำของเปียโนในการบรรเลงเป็นส่วนใหญ่ เพลงนี้มีจุดเด่นอยู่ที่ท่อน 3 ที่ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบจังหวะขึ้นใหม่ที่มีลักษณะซ้ำกันในแนวมือซ้าย (Figure 6) รูปแบบจังหวะที่ซ้ำนี้ ช่วยเพิ่มความตื่นเต้นให้กับเพลงและทำให้เพลงมีความเคลื่อนไหวไปข้างหน้าอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดลีลาของการล้อกันของแนวร้องและแนวเปียโนอีกด้วย แนวเดี่ยวเปียโนในเที่ยวรับเน้นการบรรเลงคู่สี่ขนาน คู่ห้าขนาน และคู่แปดขนาน ในแนวมือขวา เพื่อสร้างสีสันเสียงแบบดนตรีไทย
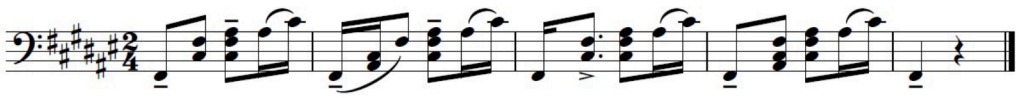

Figure 6 Lao Duang Duen (3rd movt.), rhythm pattern in the left hand created by the researcher.

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์เพลงไทยสำหรับเปียโนและขับร้องชุดนี้ ผู้วิจัยยังคงให้ความสำคัญกับเทคนิคและวิธีการบรรเลงเปียโนคลาสสิกตามแบบแผนและมาตรฐานตะวันตกตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับสูง นักเปียโนสามารถตีความเพลงด้วยแนวคิดของการบรรเลงเปียโนแบบตะวันตกได้ ทั้งในแง่ของการบรรเลงเคล้าคลอไปกับเสียงร้องในเที่ยวร้องและการบรรเลงเดี่ยวในเที่ยวรับ

การฝึกฝนการบรรเลงเปียโนตามแบบแผนด้วยเทคนิคที่สำคัญ เช่น การเล่นบันไดเสียง (Scale) การเล่น คู่แปด และการเล่นโน้ตประดับ (Ornament) ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการบรรเลงเพลงในชุดนี้ได้ตามความเหมาะสม ถ้าหาก นักเปียโนต้องการให้เพลงฟังแล้วมีสำเนียงและลีลาแบบดนตรีไทยมากยิ่งขึ้น ควรศึกษาและฝึกฝนในด้านเทคนิคและลีลาการบรรเลงเปียโนเพลงไทยหรือฟังเพลงไทยประเภทเพลงขับร้องหรือเพลงที่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทยหรือวงดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เพิ่มเติม

จากการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ขึ้นตามกรอบแนวคิด ขอบเขตที่กำหนด และวิธีการดำเนินงานที่ได้วางไว้ จึงได้ผลงานสร้างสรรค์ดุริยศิลป์สำหรับเปียโนและเสียงร้องจำนวน 6 เพลง รวมความยาวทั้งสิ้น 85 นาที ที่สร้างสรรค์ขึ้นโดยการ บูรณาการศาสตร์ดนตรีตะวันตกและศาสตร์ดนตรีไทยเข้าด้วยกัน นำเสนอด้วยการแสดงดนตรีเชิงบรรยายและผลงานการบันทึกเสียง นำเสนอไฟล์เสียงทางเว็บไซต์ยูทูบเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานในระดับสากล

คิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าถึงผลงานชุด

“ดุษฎีนิพนธ์ดนตรีสร้างสรรค์ : วรรณกรรมเพลงร้องร่วมสมัยแห่งกรุงสยามสำหรับเปียโนและขับร้อง”

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการสร้างสรรค์ผลงาน ควรเพิ่มพูนวรรณกรรมเพลงไทยสำหรับเปียโนและการขับร้องให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อเป็นส่งเสริมและเผยแพร่ทำนองเพลงไทยอันเป็นมรดกของชาติและเนื้อร้องที่มีความงามทางวรรณศิลป์

2. ด้านลีลาการบรรเลง ประยุกต์ใช้เทคนิคการบรรเลงเปียโนแบบตะวันตกเข้ากับการบรรเลงเปียโนเพลงไทย หาจุดร่วมที่เหมาะสมเพื่อให้ได้เสียงของเปียโนเพลงไทยที่เป็นอัตลักษณ์ของนักเปียโนแต่ละคน

เอกสารอ้างอิง

[1] Thaothong, P. (2018). Academic knowledge of creative arts. *Journal of Business Administration and Social Sciences Ramkhamhaeng University 1*(2). 22-39. (In Thai)

[2] Chinsamran, K. (2018). *Doctoral vocal performance: Thai art song* [Doctoral dissertation, Chulalongkorn University. (In Thai)

[3] Matakunakorn, A. (2018). Piano and traditional Thai music. *Humanities Journal, 25*(2). 352-375. (In Thai)

[4] Pancharoen, N. (2005). Arrangements of Thai classical music for piano solo. *The Journal of the Royal Institute of Thailand, 30*(2). 540-553. (In Thai)